

Розділ IV. Населення України і світу

Тема 1. Демографічні процеси та статеві-віковий склад населення світу і України

Урок № 2.

Статеві-віковий склад населення світу й України. Тривалість життя. Демографічна політика

Основні визначення теми

Статева структура (статевий склад) – співвідношення кількості чоловіків і жінок у загальному складі населення

Вікова структура (віковий склад) – співвідношення кількості різних вікових груп населення

Для загальної оцінки вікової структури населення розподіляють на три вікові групи:

- Діти та підлітки (0 – 14 років);
- Люди середнього віку (15 – 59 років);
- Люди старшого віку (60 років і більше).

«Старіння населення» – підвищення частки людей старшої вікової групи в загальній кількості населення

Статеві-вікова піраміда – графічний спосіб представлення розподілу населення за статтю та віком

Тривалість життя – демографічний показник, що характеризує життєвий рівень населення країни, його добробут, доступність системи охорони здоров'я

Віковий склад населення

Віковий склад населення

Співвідношення вікових груп населення в Україні, 2015 р.

Діти та підлітки (0-15 років)	6 816 тис. осіб	15,9 %
Працездатні люди (16-59 років)	26 613 тис. осіб	62,3 %
Літні люди (60 років і старше)	9 330 тис. осіб	21,8 %

Віковий склад населення

Однією з характеристик демографічної «старості» є середній вік населення

Найстаріші – європейські країни: Монако – 49,4 р., Німеччина – 44,9 р., Італія – 43,5 р.

3-поміж країн Азії найстаріша Японія – 44,8 р.

Наймолодші – африканські країни: Уганда – 15,1 р., Нігер – 15,2 р., Малі – 16,3 р.

Україна належить до «старих» за середнім віком населення – 40,5 р.

У селах цей показник ще більший – 44,2 р.

Наймолодше населення у Закарпатській (середній вік – 36,2 р.), Рівненській (36,7 р.), Волинській (37,3 р.) областях.

Найстаріше – у Чернігівській (42,7 р.), Донецькій, Сумській (41,7 р.) та Луганській (41,6 р.) областях.

Статевий склад населення

Статевий склад населення

Статєво-вікова піраміда

Для графічного зображення розподілу населення за віком і статтю застосовують статєво-вікову піраміду населення

Піраміда являє собою двобічну гістограму розподілу чоловіків (ліворуч) і жінок (праворуч) за їхнім віком на одній ординаті.

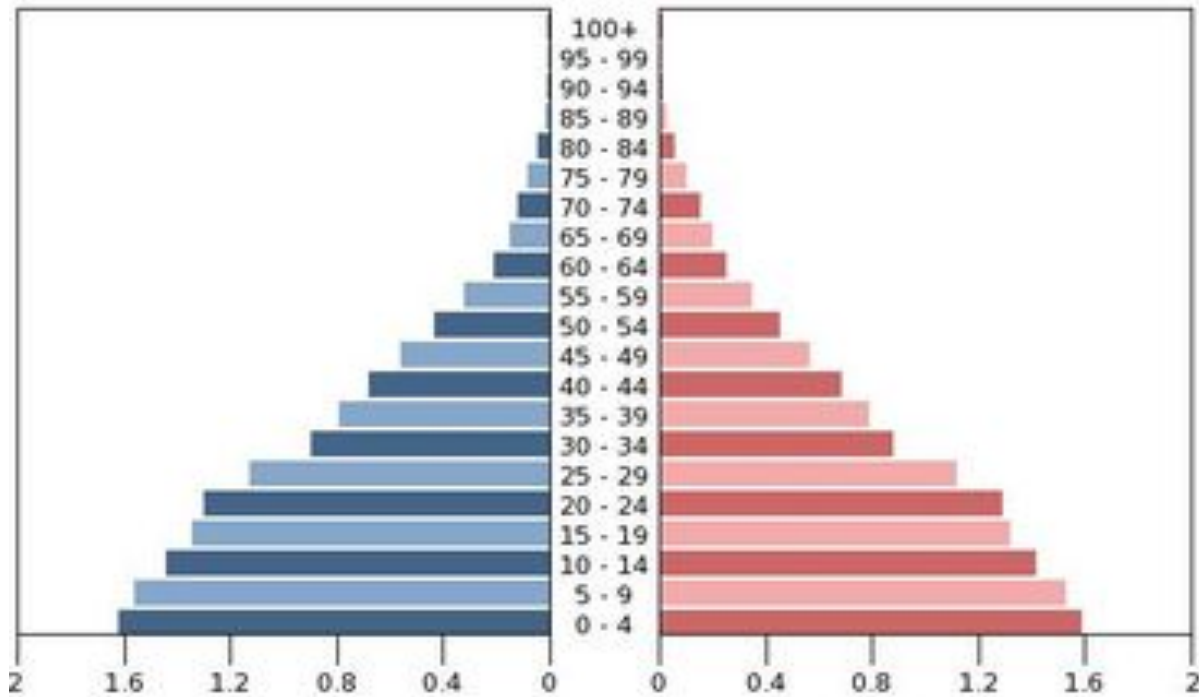
На вертикальній осі позначають вікові інтервали (одно- чи п'ятирічні), а на горизонтальній – абсолютну кількість (або частку) окремих вікових груп населення

Існує три основних типи статєво-вікових пірамід: зростаючий, скорочувальний, омолоджувальний

Статевий склад населення

Статеві-вікові піраміди

Зростаючий тип

Притаманно країнам, що розвиваються за другим типом відтворення.

Цей тип має форму правильної піраміди.

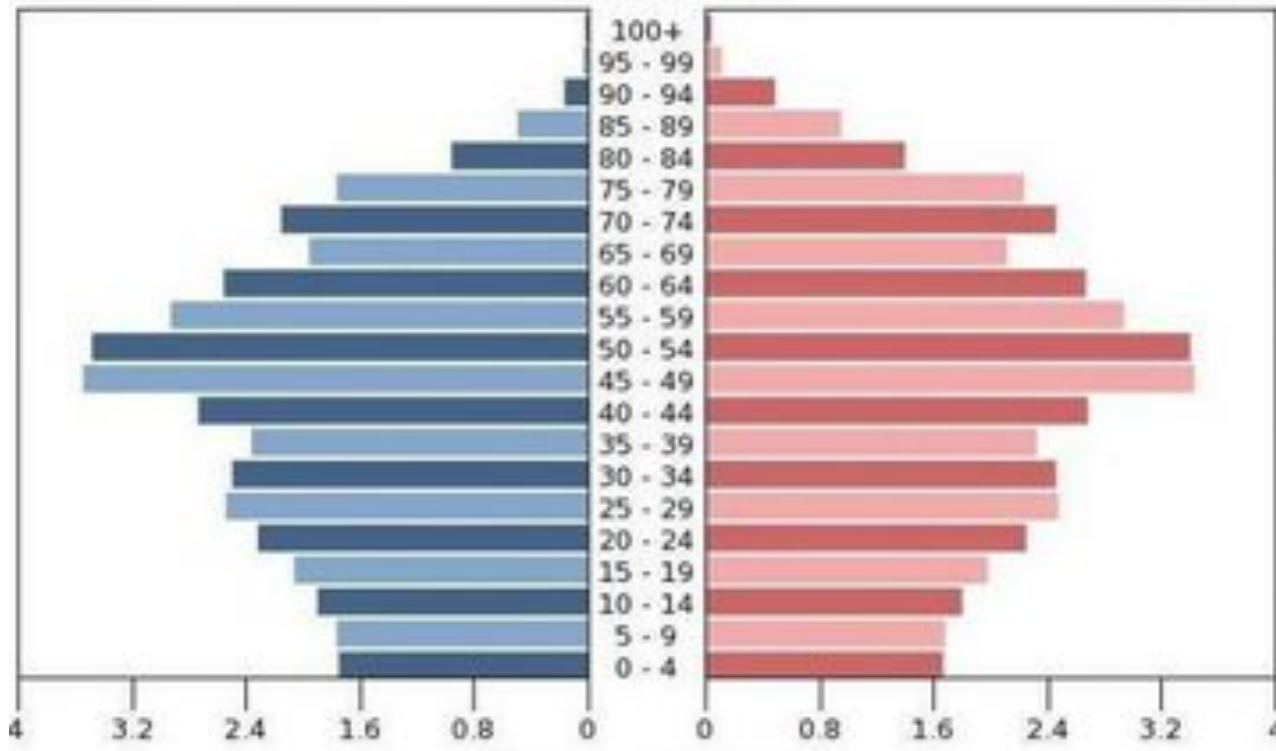
Характеризується:

- ✓ високим показником народжуваності;
- ✓ великою часткою дітей;
- ✓ малою часткою літніх людей;
- ✓ короткою тривалістю життя;
- ✓ загальним зростанням кількості населення.

Статевий склад населення

Статеві-вікові піраміди

Скорочувальний тип

Властивий розвиненим країнам із першим типом відтворення.

Цей тип піраміди округлий (форма дзвону):
із завуженою основою, розширеною серединою та дуже вузькою верхівкою.

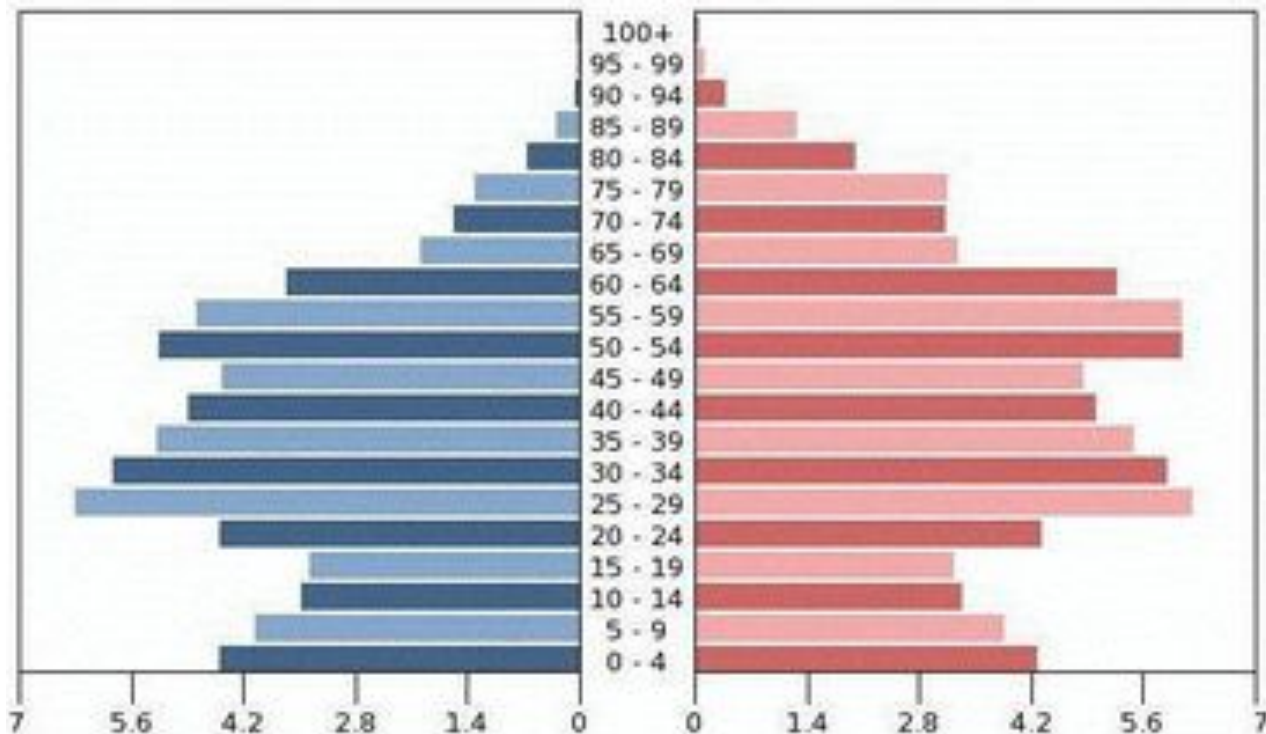
Характеризується:

- ✓ низьким показником народжуваності;
- ✓ малою часткою дітей;
- ✓ великою часткою літніх людей;
- ✓ високою очікуваністю тривалості життя;
- ✓ старінням населення.

Статевий склад населення

Статеві-вікові піраміди

Омолоджувальний тип

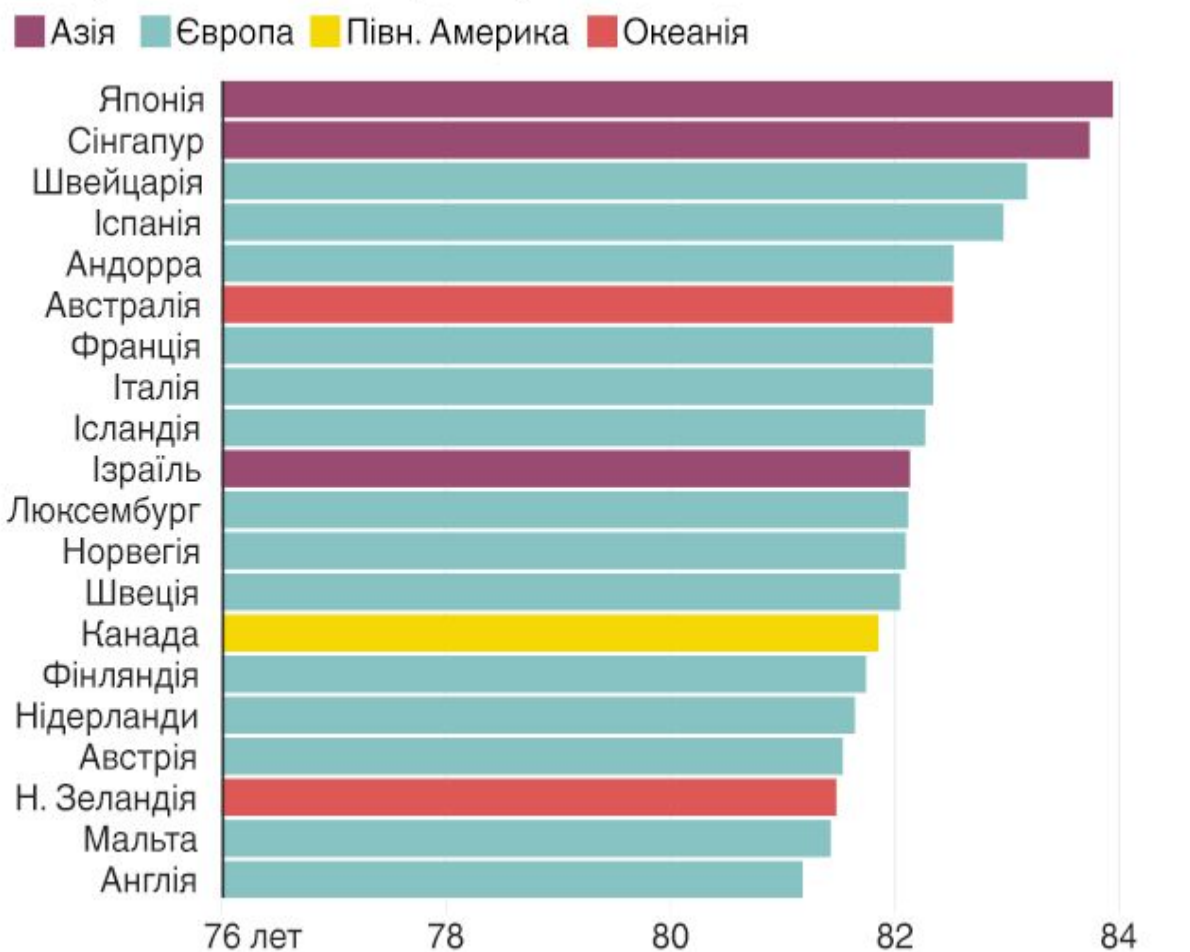

Зустрічається в деяких розвинених країнах, де в результаті демографічної політики зростає рівень народжуваності.

Форма діаграми – урна – подібна до попередньої, але з ширшою основою, яка догори дещо звужується, потім знову розширюється і знову звужується.

Тривалість життя

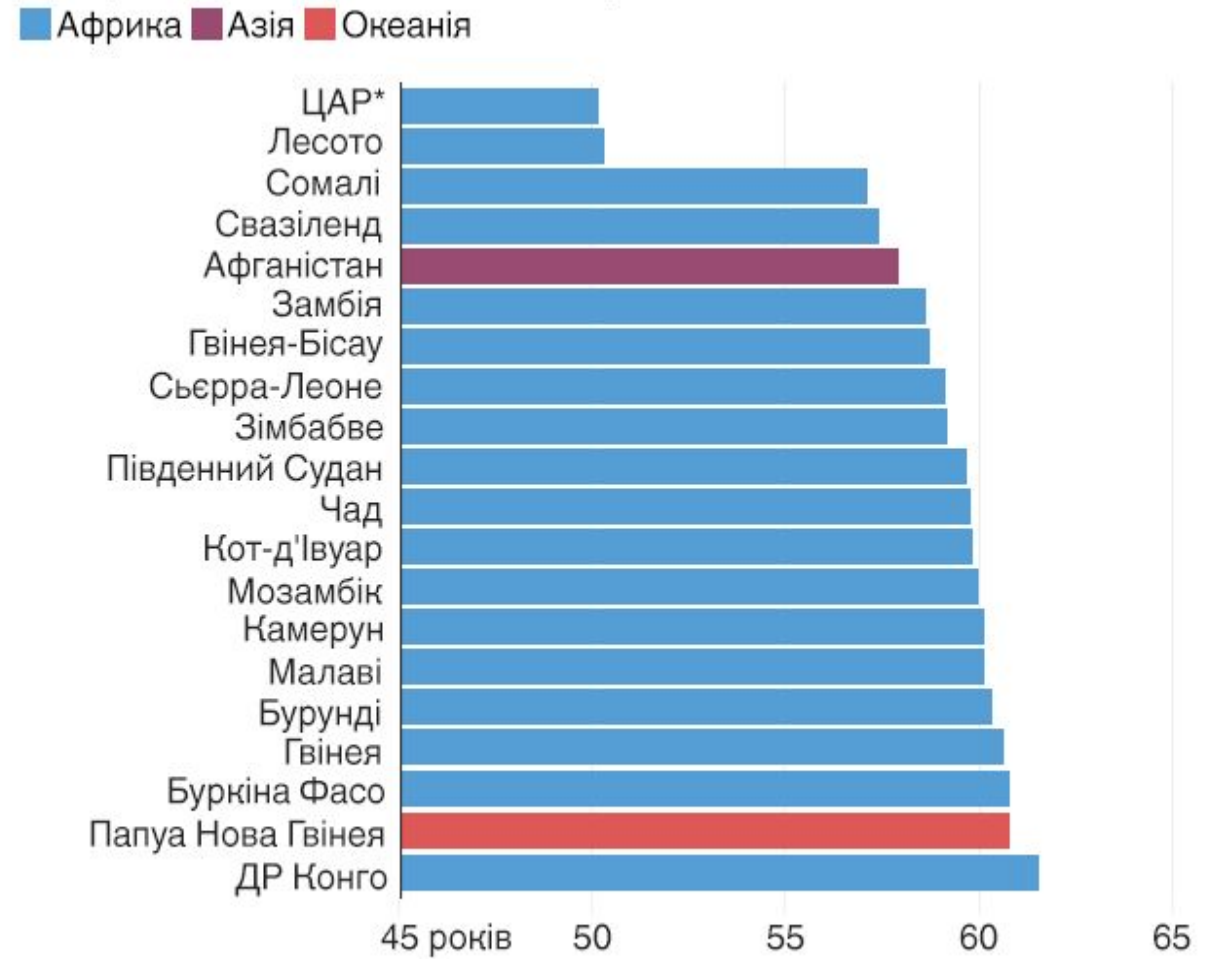
20 країн з найвищою тривалістю життя

Джерело: IHME

20 країн з найнижчою тривалістю життя

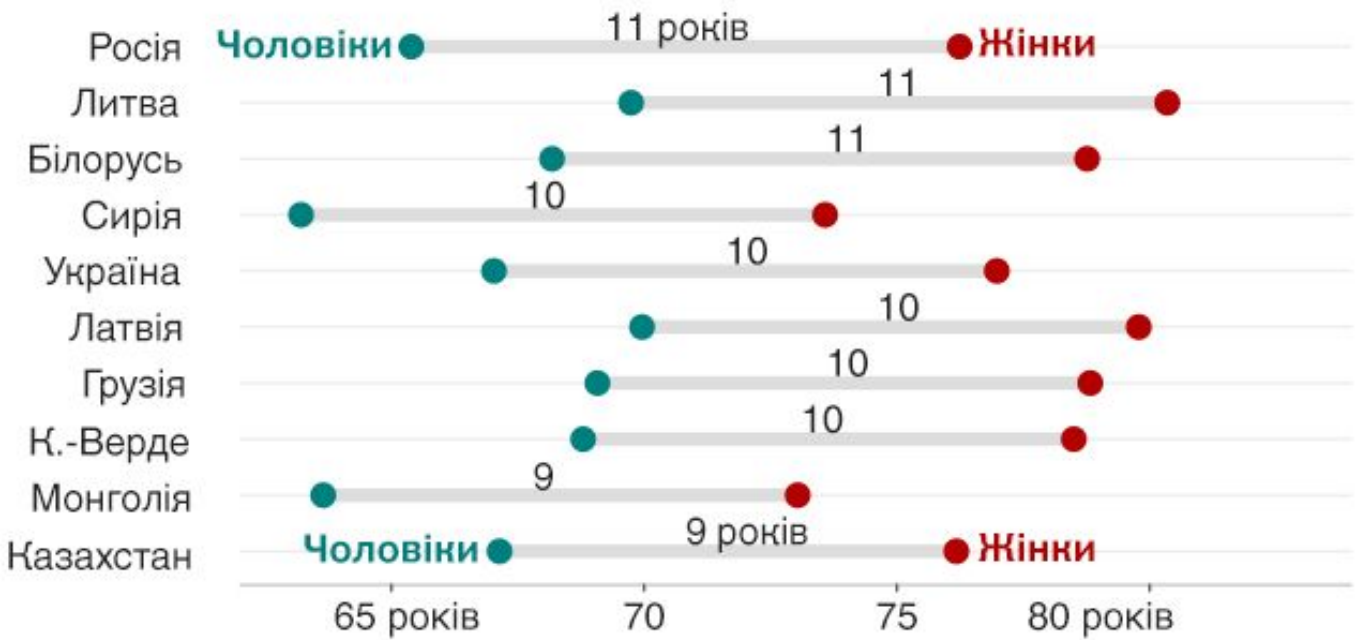
* Центральнаафриканська республіка. Джерело: IHME

Тривалість життя

У країнах Східної Європи більші статеві відмінності

Різниця у тривалості життя між жінками та чоловіками

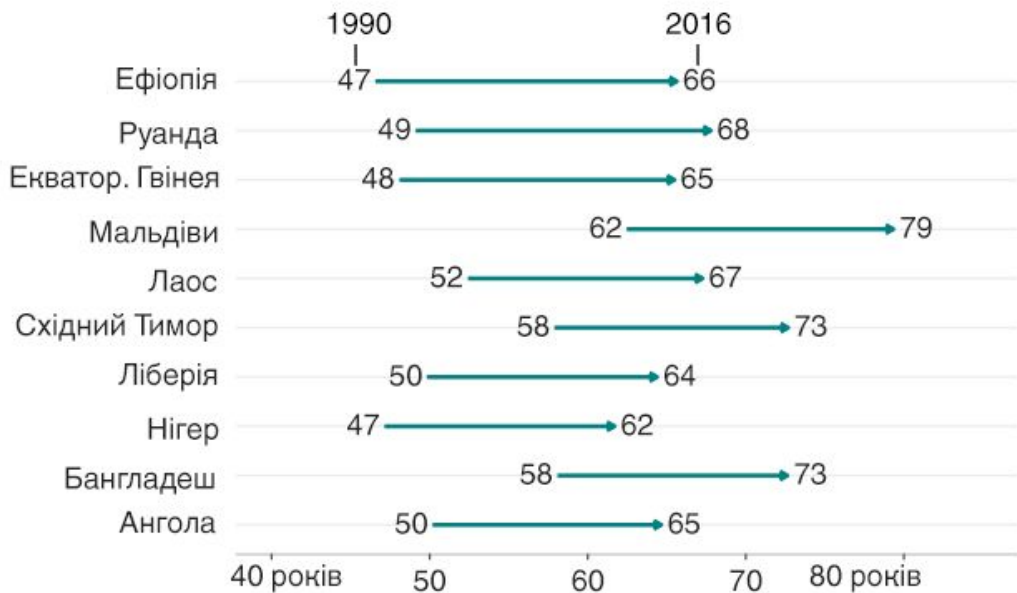

Джерело: IHME

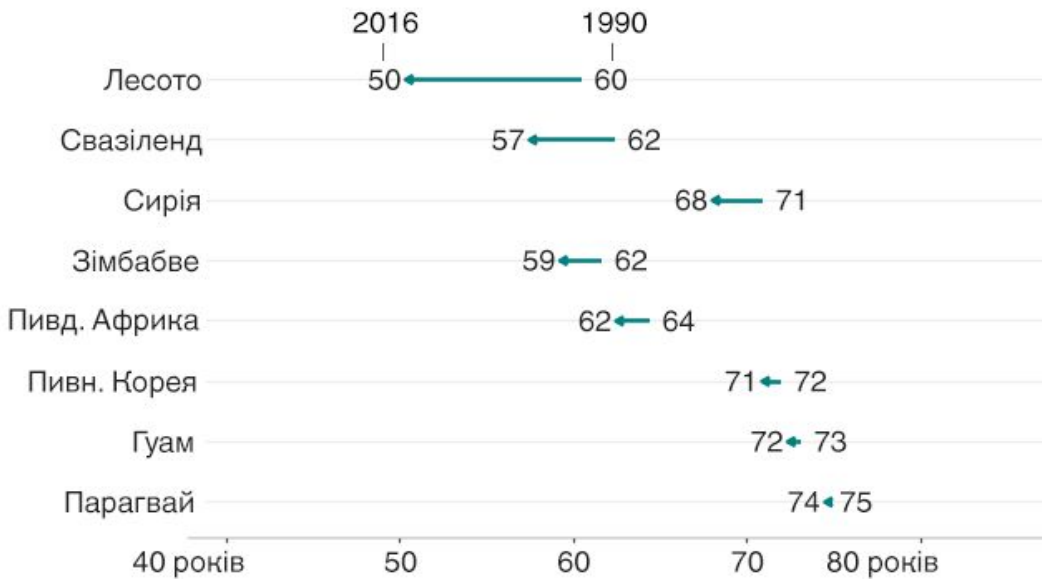
BBC

Чоловіки живуть довше за жінок у трьох країнах – це Республіка Конго, Кувейт та Мавританія

Де тривалість життя зросла найбільше?

Де тривалість життя зменшилась?

Джерело: IHME

BBC

Демографічна політика

Це політика регулювання кількості населення

У країнах, де спостерігається депопуляція намагаються збільшити народжуваність, наприклад, виплачують грошову допомогу родинам, яка зростає з народженням кожної наступної дитини

1. Опрацювати параграфи 55-56, зробити конспект з презентації або підручника.
2. Виконати завдання (слайди 15-16).
3. Виконати практичну роботу (слайд 17-18).

Домашнє завдання

Завдання

Використовуючи знання щодо відмінностей показників народжуваності і смертності в окремих регіонах (країнах) світу, визначте країну, групи країн або світу загалом, яким відповідають наступні показники вікового складу населення, доповніть таблицю:

Табл. 1

- ❖ *Чад;*
- ❖ *світ загалом;*
- ❖ *розвинуті країни;*
- ❖ *країни, що розвиваються.*

Країна, група країн, світ загалом	Менше 15 років, %	Більше 65 років, %
?	26	8
?	16	17
?	28	6
?	48	1

Завдання

Доповніть таблиці

Табл. 2

- ❖ США;
- ❖ Україна;
- ❖ Буркіна-Фасо;
- ❖ розвинуті країни;
- ❖ країни Європи, що розвиваються

Країна, група країн	Народжуваність, ‰	Смертність, ‰
?	22	7
?	13	8
?	11	10
?	44	11
?	11	15

Табл. 3

- ❖ Світ загалом;
- ❖ Україна;
- ❖ Канада;
- ❖ ОАЕ;
- ❖ Нігер

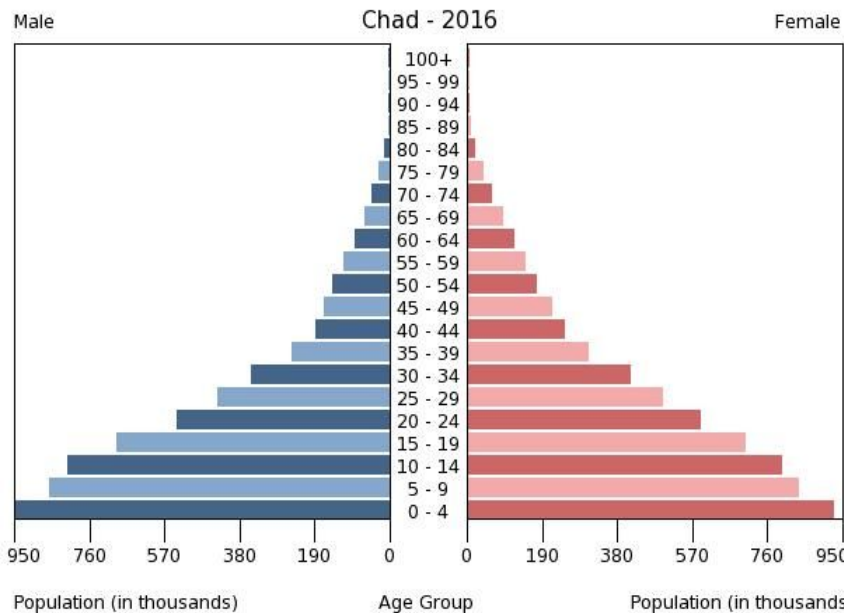
Країна, група країн, світ загалом	Народжуваність, ‰	Смертність, ‰
?	11	15
?	50	11
?	11	7
?	20	8
?	14	1

Практична робота «Аналіз статево-вікових пірамід України та окремих країн світу»

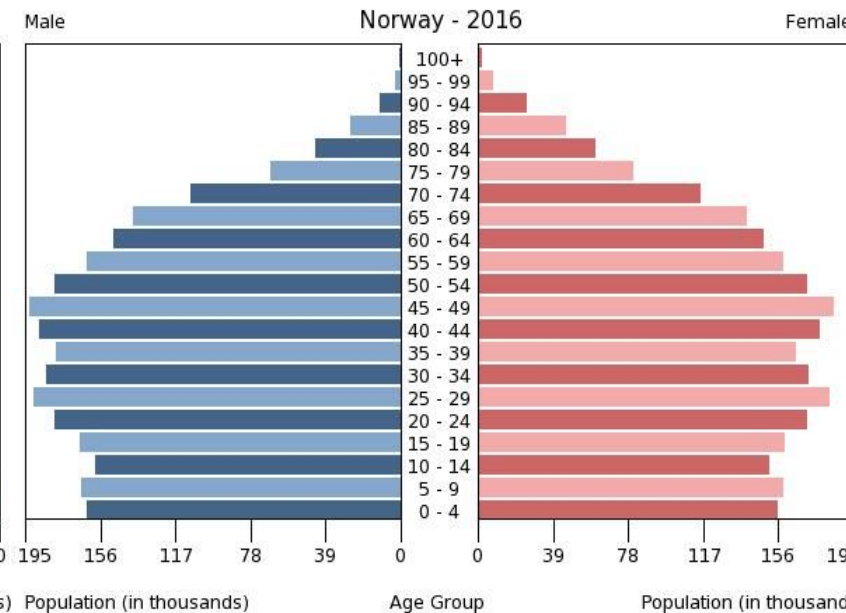
Завдання. Використовуючи статево-вікові піраміди (СВП) країн і не здійснюючи жодних вимірів та обчислень, дайте відповіді на такі запитання:

1. У якій країні вища народжуваність, більша частка людей працездатного віку, більша частка жінок?
2. У кожній з країн визначте переважання статі (хлопчиків чи дівчаток) до 5 років.
3. У якій з цих країн середня тривалість життя жінок вища, ніж у чоловіків?
4. Визначте тип відтворення (прогресивний/ стаціонарний/ регресивний) і форму піраміди.
5. Порівняйте СВП двох країн (на вибір) зі СВП Україною.
6. Спрогнозуйте як зміниться статево-вікова структура населення України в майбутньому.

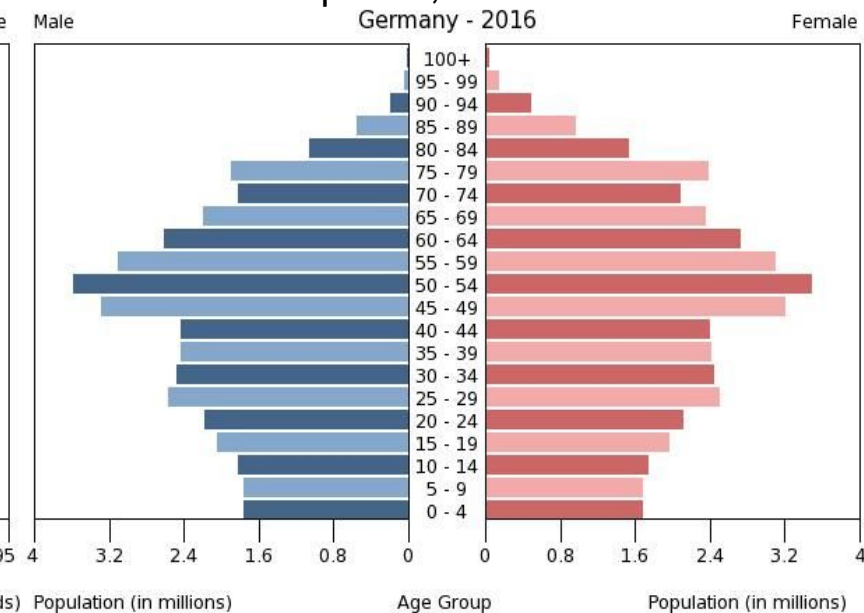
Чад, тис. осіб

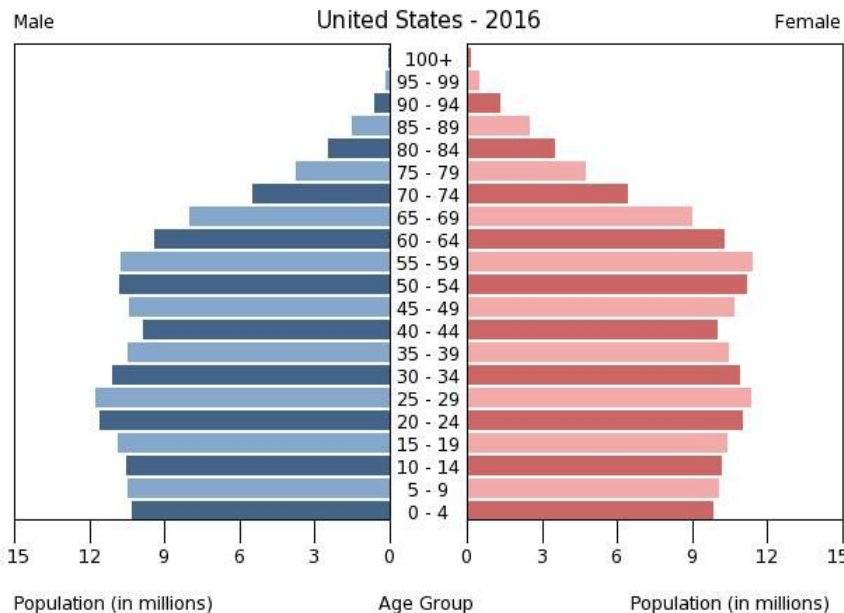
Норвегія, тис. осіб

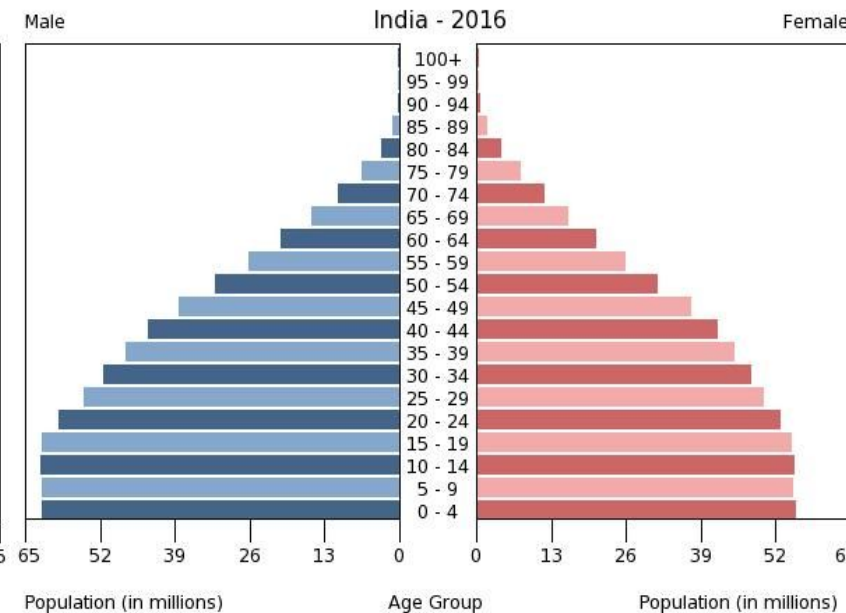
Норвегія, млн осіб

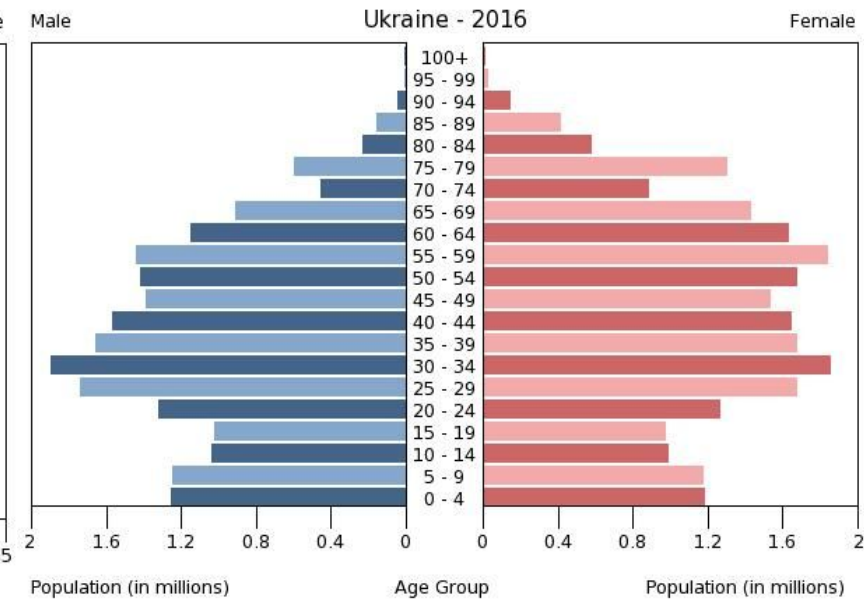
США, млн осіб

Індія, млн осіб

Україна, млн осіб

A large crowd of diverse people, including men, women, and children of various ages and ethnicities, are arranged in the shape of a map of Ukraine. The people are standing on a light blue background with wavy, water-like patterns. The text "Дякую за увагу!" is written in purple across the middle of the map.

Дякую за увагу!